

י"ט כסלו*

דאס הייסט: דעם תוכן ענין הגאולה פארבינדט דער אלטער רבי מיט דער פעולה וואס דאס האט געהאט אויף „כל השרים וכל העמים". וואס כמובן, אז בשעת ניט אידן זעהן אז ענין פלא פון דעם אויבערשטן פארבונדן מיט א אידן, און זיי אנערקענען אז „מאת הוי" היתה זאת", איז דאס זיי מעורר און מסייע, אז זייער הנהגה זאל זיין כדבעי בהתאם מיטן ציווי ה', וואס נקודתו איז קיום ז' מצות שלהם.

ענין זה — די ווירקונג פון אידן אויף בני נח בנוגע דעם קיום פון זייערע מצות — איז דער תוכן נקודה פון מעשה שכם בפרשתנו: דאס וואס שמעון ולוי האבן גע'הרג'ט די אנשי שכם איז געווען אז עונש פאר דעם וואס זיי האבן ניט מקיים געווען די ז' מצות ב'.

[צי דערפאר וואס זיי האבן ניט גע'משפט שכם'ן פאר זיין חטא, ווארום ציינע פון די ז' מצות ב' איז „דינין" — „חייבין להושיב דינין כו' לדון בשש מצות אלו", ומפני זה נתחייבו כל בעלי

א. י"ט כסלו קומט אויס אלעמאל בסמיכות צו פ' וישלח (אין די ימי השבוע וואס מתברכין פון שבת פרשת וישלח, אדער אין ש"ק פ' וישלח עצמה). ועפ"ז מובן אז אין פ' וישלח קען מען געפינען רמזים, און נאכמער, א שייכות, צו דעם חג הגאולה פון י"ט כסלו.

אין זיין בריוו צו ר' לוי יצחק בארדי-טשעווער, וואס דער אלטער רבי האט געשריבן ארויסגייענדיק פון תפיסה וואו ער איז מודיע וועגן זיין באפרייאונג, שרייבט דער אלטער רבי, צווישן אנ' דערע „כי הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברכים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא וענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי" היתה זאת היא נפלאה" בעינינו.

ועד"ז שרייבט ער אין זיין בריוו צו ר' ברוך ממעזבויז.

(*) ושייכותו לפ' וישלח.

(1) ולהעיר שבשנה זו [תשמ"ז] (בכמה שנים) חל תוך ג' ימים לאחר השבת, השייכים במיוחד לשבת שלפניהם — בתר שבתא (פסחים קו, סע"א).

(2) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 281 ואילך.

(3) נדפס באגרות קודש שלו סי' לח, ושי"ן.

(4) ע"פ לשון הכתוב — אסתר א, טז.

(5) ל' הכתוב — תהלים קיח, כג, וראה ע"ד

הקבלה והחסידות — ביאורו ח"ש יג, ד, שער האמונה ספליג. ועוד. וראה לקו"ש שם ע' 285. ועוד.

(6) כן הוא בנוסח ה' (נסמן באגרות קודש שם) (ובנוסח הא' — נפלאות). ולכאורה כצ"ל, וככתהלים שם.

(7) אגרות קודש שם סליט.

(8) נוסף על השייכות הכללית דייט כסלו לפרשתנו — שבה מדובר ע"ד הצלת (וגאולת) יעקב, מעשו, ויתירה מזו „שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (פרשתנו לב, כט), היינו עם שרו של עשו — שגם הוא הודה לו על הברכות (ביר פע"ז, ג"פ, פ' ג, פרש"י פרשתנו לב, כה, כז, כט, ועוד).

(*) להעיר על השייכות המיוחדת בין אדה"י ליעקב אבינו (השלישי דהאבות) — ראה ספר הערכים ח"ב"ד (כרך ד ערך אושפיזין טוכות ע' שמט"ט) ושי"ן.

(**) להעיר מההמשך בב"ר שם: שאם יבואו אומות העולם להודווג לישראל אמר להם הקב"ה שרכם לא ה" יכול לעמוד בו ואתם מבקשים כו'

דערפאר האט מען דא למטה באפרייט דעם אלטן רבי'ן און ער האט געקענט מגלה זיין פנימיות התורה, תורת החסי- דות.

ד.ה. אז די גאולה פון י"ט כסלו איז געווען א גאולה רוחנית פאר כללות גילוי תורת החסידות, תורת הבעש"ט. וכידוע¹⁶ אז דער ענין פון "פוצו מעינותיך חוצה" — הפצת תורת הבעש"ט, האט זיך בעיקר אנגעהויבן נאך דער גאולה פון י"ט כסלו¹⁷.

ולפי' איז ניט מובן: ווי קומט דאס אז במכתבו בבשורת הגאולה זאל דער אלטער רבי ארויסברענגען דאס וואס די באפרייאונג האט אויפגעטאן דעם ענין פון "הפליא כו' בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא וענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי' היתה זאת היא נפלאת בעינינו?"

— וואס פאר א תפיסת מקום האט אט דער ענין (עם כל העילוי הנפלא שבו). לגבי דעם עצם גאולה (גילוי) פון כללות פנימיות התורה, ובמילא פאר פנימיות נשמות ישראל (וואס דער גילוי פון סתים דאורייתא פועלט (אויך) דעם גילוי פון סתים דנשמתא, אז דער לימוד התורה וקיום המצות פון א אידן זאל זיין דורכגענומען מיט אמונה בה' ואהבת ה' ויראתו)!¹⁸

ג. דער אלטער רבי איז ממשיך אין דעם בריוו¹⁹ "ותהי' זאת לפלא כי ה'

שכם הריגה שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו" (ווי דער רמב"ם זאגט²⁰): אדער (ווי דער רמב"ן זאגט²¹) פאר זייערע אייגענע זינד, וואס זי זיי- נען באגאנגען נאך פאר מעשה דינה].

ב. מען דארף אבער פארשטיין:

"יעדער ענין וואס טרעפט זיך אין וועלט איז דאך בהשגחה פרטית פון דעם אויבערשטן, ועאכו"כ אז ענין וואס איז פארבונדן מיט א אידן ובשייכות צו תורה ומצות, ובמכש"כ וק"ץ מיט א נשיא בישראל, ובשייכות מיט כללות גילוי תורת החסידות. אשר ע"כ איז מובן²² אז ס'איז ניט שייך זאגן אז דער מאסר וגאולה זיינען געקומען דערפאר וואס מלכות דלמטה האט אין דעם געהאט א דיעה וממשלה (אפילו ווען דאס איז געקומען בסיבת המלשינות²³ פון אידן בעלי בחירה):

נאר²⁴ דער מאסר איז געווען, כידוע, פארבונדן מיטן דעמאלטיקן קטרוג אויף דעם גילוי פון רזין דאורייתא דורך דעם אלטן רבי'ן²⁵: היות אז תורה עצמה רופט עס אן "סתים" דאורייתא, במילא דארף עס זיין סתים, און ניט אראפ- קומען בגילוי ווי גליא²⁶ שבתורה; און די גאולה איז געקומען דורך דעם וואס ס'איז בטל געווארן דער קטרוג, און

(9) ה' מלכים ספ"ט (והבא גם ברמב"ן שבהערה הבאה).

(10) בפי' עה"ת פרשתנו לד, יג.

(11) ראה גם לקוטי דיבורים ח"א לו, סע"ב ואילך. לט, סע"א ואילך.

(12) נוסף על המבואר באגה"ק סכ"ה.

(13) ראה בית רבי ח"א פט"ז בהערה. לקושי ח"א ע' 223, 269. ובכ"מ.

(14) וכדברי הבעש"ט והה"מ לאדה"ז בהיותו במאסר: שנתחזק עליך הקטרוג על שאתה אומר ד"ח הרבה ובגילוי (בית רבי שם). וראה גם ס' השיחות תורת שלום ע' 44, 171. לקושי ח"א ע' 170 ואילך.

(15) זח"ג עג, א.

(16) ראה ס' השיחות שם ס"ע 112 ואילך.

(17) ראה גם בית רבי שם תשובת הבעש"ט והה"מ (על שאלת אדה"ז, וואס אצא מכאן האם אפסיק מלומר ד"ח): כיון שהתחלת לא תפסיק ואדברה לכשתצא תאמר יוחר. וראה לקושי ח"א שם. ושי"ן ח"ל שם.

(18) להרלו"צ מבארדיטשיב.

וואס ער האט געשריבן צו גדולי ישראל, גדולים אויך בפנימיות התורה, איז מובן אז אין דעם דריקט זיך אויס א תוכן עיקרי אין דער גאולה פון י"ט כסלו.

ד. ויש לומר הביאור בזה — ובהקדים:

ס'איז ידוע וואס דער בעש"ט שרייבט אין א בריוו²⁰ אז ער (זייענדיק בהיכלו של משיח) האט געפרעגט ביי משיח „אימתי קאתי מר“, און משיח האט אים געענטפערט „לכשיפוצו מעינותיך חוצה“. און וויבאלד אז דער עיקר ענין פון הפצת המעינות פון בעש"ט חוצה, האט זיך אנגעהויבן פון דער גאולה פון י"ט כסלו, כנ"ל, קומט אויס, אז די גאולה פון אלטן רבי'ן ביי"ט כסלו איז א הכנה והקדמה צו דער גאולה הכללית והשלמה בביאת משיח צדקנו²¹.

— דער אמת איז, אז יעדע גאולה פון א אידן, אפילו פון א איש הכי פשוט וועלכער איז ניט קיין בעל-מדריגה, האט א שייכות צו דער גאולה כללית פון כלל ישראל, „כיון דשם גאולה עלה“²².

און ס'איז אויך פארשטאנדיק בפשטות דער טעם הדבר: דער תוכן הגאולה בביאת המשיח איז דאך בשייכות צו אלע דריי — „ישראל אורייתא²³ וקוב"ה“ (וועלכע זיינען „כולא חד“²⁴), ווארום, כידוע, איז אויך „שכינתא בגלותא“²⁵ — ומעין זה טוט זיך אויף אויך

אתנו ואין עוד. ולפ"ז קומט אויס לכאורה, אז דאס וואס אויך כל השרים וכל העמים האבן געזען דעם פלא „וענו ואמרו . . כי אם מאת ה' היתה זאת כו“ — האט דאס ארויסגעבראכט די גערעכטיקייט פון דעם אלטן רבי'ן (ותורת החסידות) פאר די מנגדים כו'.

מ'קען אבער ניט זאגן אז דאס איז דער גאנצער טעם פאר וואס דער אלטער רבי האט געשריבן דעם פלא הדבר בעיני כל השרים כו', ווארום:

א) צו דעם איז ניט נוגע די אריכות אין דעם פלא שבהגאולה אז אויך „בעיני כל השרים וכל העמים . . יפלא הדבר“, נאר דער עצם ענין אז אויך די שרים כו' האבן אנערקענט די גערעכטיקייט פון דעם אלטן רבי'ן, ובמילא האט מען אים ארויסגעלאזט לחירות.

ב) דעם בריוו האט דער אלטער רבי געשריבן, כאמור, צו ר' לוי'צ בארדי-טשעווער (און ר"ב ממעזבז) וועלכע האבן זיכער געוואוסט און פארשטאנען דעם גודל והפלאה ענין הגאולה אלס גאולה פון תורת החסידות; ובמילא — וואס פאר א תפיסת מקום האט בעיני גדולי ישראל די השפעת הגאולה אויף די שרים אלס דאס וואס ס'איז מגלה (לעיני המנגדים) „כי ה' אתנו“, בערך דעם עיקר הגאולה — גילוי תורת החסידות?!

און וויסנדיק דעם גודל הדיוק אין „לשונו הזהב“ פון אלטן רבי'ן בכלל, ובפרט אין א מעמד ומצב פון „תיכף“, גלייך נאך דער גאולה, און אין א בריוו

(20) נדפס בריש ספר כתר שם טוב. ובכ"מ.

(21) ראה לקו"ש חט"ו ע' 282 ואילך. ובכ"מ.

(22) ל' רש"י מגילה יז, ב ד"ה אתחלתא דגאולה (בנוגע לגאולה „מן הצרות“ ד.קבעה בשביעית“).

(23) ראה אגה"ק סי' כו (קמ"ד, ב ואילך).

(24) ראה זח"ג ד, ב.

(25) ראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי. זח"ג שם.

ובכ"מ.

(19) ובשאר נוסחאות המכתב (הובאו באגרות קודש שם בהערות), וכן בהמכתב להר"ב ממעזבז — ליאת הדגשה הנ"ל „ותהי' זאת לפלא כי ה' אתנו כו“.

מצרים²⁸). דערפון איז מובן, אז דעם תוכן חידוש דלעתיד קען מען אפֿלער־נען פון דער גאולה ביציאת מצרים.

ביי יציאת וגאולת מצרים האָט זיך אויפגעטאָן אַ חידוש ניט בלויז בשייכות צו אידן

— כדי אידן זאלן זיין ראוי צו מקבל זיין די תורה ביי הר סיני, האָבן זיי געמוזט דורכגיין און נודכך ווערן אינעם „כור הברזל“²⁹ פון גלות מצרים און דער גמר וסיום הזיכור והבירור איז געווען ביי יצימ —

נאָר אויך פאַר די מצרים גופא (ואוה"ע ככלל), וכמפורש בכתוב³⁰ „וידעו מצרים כי אני הויה“³¹; פרעה און מצרים מצ"ע האָבן ניט קיין שייכות צו ידיעת הויה, ווי פרעה האָט געזאָגט³² „לא ידעתי את הויה“; מצ"ע זיינען זיי שייך נאָר צו שם אלקים³³ (ווי יוסף האָט געזאָגט פרעה'ן³⁴ „אלקים יענה את שלום פרעה“), וואָס שם אלקים איז בגי־מטריא הטבעי³⁵,

והיינו, אַז מצד שם אלקים איז די הנהגה ע"פ טבע אין וועלכער עס זעט זיך ניט אַן בגילוי דער אור אלקי; אָבער די הנהגה וואָס איז העכער פון טבע, הנהגה נסית, נעמט זיך פון שם הויה —

אין דער גאולה פרטית פון אַן אדם פרטי, אַז צוזאַמען מיט דער גאולה פון דעם אידן איז דאָס אויך אַ גאולה פרטית בנוגע די תורה ומצוות וואָס ער (איז —) דאַרף מקיים זיין, ובמילא די בחינת השכינה וואָס געפינט זיך בגלות עמו.

און עאכו"כ אַז דאָס איז אזוי ביי דער גאולה פון אַ נשיא בישראל, וואו ס'איז ניכר בגלוי ווי די גאולה האָט אַ שייכות צו כלל ישראל און צו אַן ענין כללי בתורה וכו'.

בנדו"ד קומט נאָך צו, אַז דער תוכן פון דער גאולה, אַ גאולה פון פנימיות וסודות התורה, איז איין ענין מיטן תוכן פון דער גאולה העתידה, וואָרום דע־מאַלט וועט זיך אויפֿטאָן די שלימות הגילוי פון פנימיות התורה, ווי רש"י איז מפרש אויפֿן פסוק³⁶ „ישקני מנשיקות פיהו“, אַז דאָס מיינט „סוד טעמי ומסתר צפונותי“ פון תורה, וועלכע וועט נתגלה ווערן דורך משיח צדקנו.

ומזה, אַז דאָס וואָס דער אַלטער רבי שרייבט אין זיין מכתב הגל בנוגע דער גאולה פון י"ט כסלו, וועגן דעם „הפלא ופלא“ אויך „בעיני כל השרים וכל העמים“, איז דאָס אַן ענין עיקרי אין דעם פאַרבונדן פון דער גאולה מיט דער גאולה העתידה.

ה. וי"ל הביאור בזה: ס'איז דאָך „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“³⁷ — די גאולה און די נפלאות וואָס וועלן זיין לעת"ל, זיינען בדוגמא צו דער גאולה ונפלאות אין די „ימי צאתך מארץ מצרים“ (נאָר לעתיד לבא וועלן זיי זיין אין אַ העכערן אופן — „נפלאות“ אויך לגבי הנסים פון יציאת

(28) ראה זהר ופע"ח ועוד — שהובאו באוה"ת (עה"פ) מיכה שם.

(29) ואתחנן ד. כ. ירמי' יא. ד. תו"א יתרו עד, א ואילך.

(30) וארא ז. ה. בשלח יד. ד (וראה פרש"י שם). שם, יח.

(31) ראה תו"א נו. א. אוה"ת וארא (שמות כרך ז) ע' ב'תרי"ח. ועוד.

(32) שמות ה. ב.

(33) ראה גם לקו"ת אמור לה. ג. ובכ"מ.

(34) מקץ מא. טז. וראה גם שם, כח. לב.

(35) פרדס שער יב רפ"ב. שער היחוד והאמונה רפ"ז. ועוד.

(26) שה"ש א. ב.

(27) מיכה ז. טו.

דער שם הוי"י⁴² וואָס איז העכער פון
(טבע ה'עולם⁴³).

און דערפאַר איז מודגש בנוגע לעתל
„ונגלה כבוד הוי"י וראו כל בשר יחדיו כי
פי הוי"י דיבר“ — אַז דער גילוי פון שם
הוי"י („ונגלה כבוד הוי"י“) וועט פועל זיין
אַ רא"י מוחשית בבשר הגשמי אַז
אמיתית מציאותו (פונעם בשר) איז „פי
הוי"י“:

וויבאלד ס'וועט בטל ווערן דער
העלם והסתר אויף אלקות. (גאולה
השכינה מגלותה) און ס'וועט אַנט-
פלעקט ווערן אַז די אמת'ע מציאות פון
וועלט איז אלקות (פי הוי"י), וועט עס זיין
באופן פון „וראו כל בשר“, אַז דער בשר
וועט זען כבוד הוי"י מצד די דאמאלס-
דיקע תכונות און טבע פון דעם בשר
גופא, אין דעם אופן ווי ס'איז די טבע
ותכונה פון עיני בשר צו זעען דברים
גשמיים⁴⁴.

און אין דעם באשטייט איינע פון די
אויפטוען פון דער גאולה העתידה אויף
דער גאולה פון „מי צאתך מארץ
מצרים“ בגאולה מצרים איז די ידיעה
פון מצרים „וידעו מצרים כי אני הוי"י“
געקומען דורך די מכות (וכי"ב) —

און צו דעם האבן פרעה ומצרים
(אוה"ע) קיין שייכות ניט און האבן אין
דעם ניט קיין השגה והכרה⁴⁵.

און דאָס האָט זיך אויפגעטאָן בגאולה
מצרים, אַז „וידעו מצרים כי אני הוי"י“,
אַז זיי האָבן באַקומען אַ ידיעה אין דער
הנהגה נסית שלמעלה מן הטבע, וואָס
איז פאַרבונדן מיט שם הוי"י.

ו. בדוגמא לזה — נאָר אין אַ פיל
העכערן אופן, וועט זיין דער חידוש
לעתל: נוסף צו דער גאולה פון ישראל
אורייתא וקוב"ה, וועט דאָס אויך פועל'ן
אין וועלט ביי אַלע אוה"ע, און ווי
מפורש בכמה כתובים ונבואות הגאולה,
בין, ווי דער רמב"ם³⁷ ברענגט אויך
אַראָפּ אין זיין ספר הלכות הלכות³⁸, אַז
דאָ „יתקן את העולם“. שנאמר³⁹ כי אז
אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא
כולם בשם הוי"י ולעבדו שכם אחד⁴⁰.

און דער יעוד בנוגע די אוה"ע איז ניט
סתם אַ צוגאב-זאך צו וועלכער מ'וועט
זוכה זיין בביתא משיח צדקנו, נאָר דאָס
איז פאַרבונדן מיטן עצם ענין הגאולה⁴¹:
וויבאלד אַז דעמאָלט וועט כביכול די
שכינה „אַריסגיי"ן פון גלות, וועט דאָך
דערמיט אַנטפלעקט ווערן דער אמת
הוי"י, אַז „כל הנמצאים משמים וארץ ומה
שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת
המצאוי"י, וואָס „אמיתת המצאו" איז

(42) — לשון מהוה (ראה זח"ג רנו, ב. פרדס
ש"א פ"ט. וראה גינת אגוז (הובא בהקדמת שליה
בית ד'). מר"ג ח"א פס"א. טושי"ע אר"ח ס"ה ועוד).
ולהעיר אשר התחלת וריש ס' היד ממש הוא „יסוד
היסודות ועמוד התכמות“ — ר"ת הוי"י, כדברי נכדו
ר'ד הנגיד (סה"ד ד"א תתקנן. שם הגדולים
להחיד"א מע' רמב"ם). וראה גם פירוש לרמב"ם שם.
(43) ראה המשך תרס"ז ריש ע' תלא. סה"מ
תרס"ח ע' קצ"קא. סה"מ עזרי"ת ע' עד.

(44) ישע"י מ, ה.

(45) ראה בארכה לקו"ש חיו" ס"ע 93 ואילך.
ושי"נ.

(36) ראה סה"מ תרפ"ח ע' סח. ועוד. וראה בכל
הגיל ספר הערכים-חב"ד ח"ב ע' ערה ובהנחמן שם.
(37) הל' מלכים ספ"א. וראה לעיל ע' 127-8
ובהערות שם. לקו"ש חכ"ג ע' 177 ואילך.
(38) הקדמת היד סמוך לסיומה (ד"ה ובזמן הזה).
(39) צפני' ג, ט.
(40) ראה תניא ספ"ו. לקו"ש שם. ושי"נ.
(41) רמב"ם ריש (ספרו ו) הל' יסודי התורה.

כי אם מאת הוי' היתה זאת, אז די נפלאות הוי' זיינען אויך צו זיי אנטפלעקט געווארן.

ה. ס'איז דאך הימים האלה נזכרים ונעשים⁴⁸. ובפרט בנוגע י"ט כסלו וואס, בלשון פון אלטן רבין⁴⁹, "זה היום יקבע למועד תמיד בישראל אשר בו יתגדל ויתקדש שמי' רבא"⁵⁰, איז מובן אז בכל שנה ושנה דארף מען נעמען א נתינת כח והוראה אין דער עבודה הנל וואס דער אלטער רבי ברענגט ארויס במכתבו.

דאס הייסט, נוסף אויף דעם וואס דער טאג גיט א תוספת חיות והתחזקות אין דער עבודה פון הפצת המעינות חוצה, בכל מקום שיד כאו"א מגעת, דארף מען זען אז עס זאל זיין, "יתגדל ויתקדש ברבים שמו הגדול" אויך צווישן אוה"ע, אז שרים ועמים זאלן זען, "וענו ואמרו . . מאת הוי' היתה זאת".

וואס דאס איז כולל — נוסף אויף דעם קיום פון פס"ד ברור של הרמב"ם⁵¹, אז "צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח", ביז אז זיי זאלן זיי מקבל זיין און טאן, "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן"⁵²,

נאך אויך די השתדלות צו מפרסם זיין צווישן אוה"ע די אמונה אין אחדות ה',

דורך ברעכען מצרים⁵³; משא"כ לעתל, וועט זיין "וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דבר", ניט דורך מכות, שבירה, נאך בדרך תיקון, ובלשון הרמב"ם הנל "ויתקן את העולם כולו כו' לקרוא כולם בשם הוי' ולעבדו שכם אחד".

און דער טעם החילוק בזה:

גאולת מצרים איז ניט געווען קיין גאולה שלימה (אויך פון שכינתא מגלותא), און דערפאר האט דאס גע-פועלט אויף מצרים (וועלכע האט גע-האט נאך א שבירה און ניט קיין תיקון וזיכור) בלויז אז ענין פון ידיעה, "כי אני הוי'";

אבער ביי דער גאולה שלימה דלעתל, וואס וועט זיין באופן אז "יזדכך גשמיות הגוף והעולם"⁵⁴, וועט דעמאלט אויך דער בשר הגשמי מצד זיין טבע זען "כבוד הוי'".

ז. עפ"ז איז מובן אויך בנוגע צו י"ט כסלו וואס דער אלטער רבי איז מדגיש במכתבו די פעולה אויף די שרים ועמים, "וענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי' היתה זאת היא נפלאת בעינינו":

דאס וואס די גאולה פון י"ט כסלו איז א הכנה והקדמה, ובמילא מעין, דער גאולה העתידה כנ"ל, דריקט זיך אויס נוסף — אין דער עצם גאולה פון דעם אלטן רבין און תורת החסידות, נאך אויך (ועיקר) אין דעם וואס "הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים", ביז אז "ענו ואמרו על זאת

(48) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים הובא ונתבאר בס' לב דוד (להחידא) פכ"ט.

(49) לקריד ח"א יט, ב.

(50) ראה תודיה וענין ברכות ג, סע"א. ועוד.

תרי"א שמות בתחלתו (דיה ואלה שמות — מט, ד) ועוד.

(51) פ"ח דהל' מלכים ה"י"א.

(52) וראה בארוכה לקריש חכ"ז ע' 132 ואל"ך.

וש"נ.

(46) ראה תרי"א ואוה"ת שבהערה 31 ש"ידעו" הוא מלשון שבירה כמ"ש (שופטים ח, טז) ויודע בהם את אנשי סוכות.

(47) תניא ספ"ז.

האבן (עפעס) א הכרה אין אחדות ה' אז
„אין עוד מלבדו“, איז דאס מוסיף סיי
אין זייער זהירות והידור בקיום ו' מצות
ב"נ מיט אלע זייערע סניפים, און סיי אין
זייער ארויסהעלפן אידן בכל עניניהם
ביהדות ובכל הצטרכותם בכלל.

און די צוויי אויפטאונגען זיינען א
הקדמה, וועלכע איז אויך מקרבת
ומורזת דעם זמן דלעת'ל, ווען ביידע
ענינים וועלן זיין בשלימות — „ונגלה
כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי'
דיבר“, כנ"ל, און „ועמדו זרים ורעו
צאנכם“⁵⁷.

און דאס איז דער אויפטו פון דער
גאולה פון י"ט כסלו אלס הכנה צו דער
גאולה העתידה:

דורכדעם וואס „הפליא והגדיל שמו
הגדול והקדוש כו' בפרט בעיני כל
השרים וכל העמים . . . אשר גם בעיניהם
יפלא הדבר הפלא ופלא“, האבן זיי
געזען אז נוסף וואס טבע מיט אלע חוקי
הטבע האבן ניט קיין שליטה בכח עצמם,
איז האבן זיי בכלל ניט קיין מציאות
ותפיסת מקום אמתי לגבי כל הקשור
לענינים פון דעם אייבערשטן; וואס דאס
איז דער גילוי פון אחדות הוי' ווי דאס
איז (ניט מצד שם אלקים (בגיימט'
„הטבע“ ובמילא —) וואס איז זיך
מתלבש אין טבע, נאר) מצד שם הוי'
שלמעלה מהטבע⁵⁸,

און דערפאר „ענו ואמרו . . . מאת הוי'
היתה זאת היא נפלאות בעינינו“.

(משיחות י"ט כסלו תשמ"ג, תשד"מ)

ווי דאס קומט מצד דעם גילוי פון שם
הוי' (ווי דער אלטער רבי ערקלערט
בארוכה בספרו תניא קדישא בשער
היחוד והאמונה).

וואס דאס איז א טייל פון דער גאולה
פון י"ט כסלו, און א הכנה צו דער
גאולה הכללית והשלימה, אז אחדות ה',
ווי דאס איז לאמיתתו בא אידן,

אז ס'איז ניטא קיין שום מציאות חוץ
דעם אויבערשטן, ובלשון הרמב"ם⁵⁹
„הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת
כאמתתו והוא שהתורה אומרת“ אין
עוד מלבדו, כלומר אין שום מצוי אמת
מלבדו כמותו —

זאל דאס אויך לייכטן און מפורסם
ווערן צווישן אוה"ע⁶⁰.

ט. און כאטש אז לכמה דיעות⁶¹
זיינען ב"נ (מצ"ע) מוזהר נאר אויף ע"ז,
און ניט אויף שיתוף — איז דאך דער
פירוש אין דעם נאר אז זיי זיינען ניט
מוזהר אויף דעם, ס'איז אבער פשיטא אז
בשעת ביי זיי ווערט דערהערט אויך
דער ענין פון שלילת השיתוף, ביז צו

(53) ה' יסודי התורה פ"א היד.

(54) ואתחנן ד, לה.

(55) ראה רמב"ם ספ"א מהל' מלכים מה שנשמט
ע"י הצנזור — וראה לעיל ע' 127 הערה 47.

(56) רמ"א או"ח ס"י קנו ובדרכי משה שם. והוא
ע"פ תודיה שמה (בכורות ב, א), תודיה אסור
(סנהדרין סג, ב), ר"ז ספ"ק דע"ז, ועוד [וכן מובן
מדברי הרמב"ם בסה"מ (מ"ע ב) — דרמ"צ נט, ב.
ד"ה באתי לגני תשיג פ"ג (בסה"מ באתי לגני ח"א.
סה"מ מלוקט ח"א)].

ובתשובות שער אפרים ס"י כד, תשרי ושב הכהן
סליח חלקו ע"ז — אוה"ת נח (כרך ג) תרנ"ה, א.
בראשית (כרך ו) תתשס"ד, ב. סה"מ תרכ"ט ע' קמג
(וראה גם בספרים שנשמנו בהערה לד"ה באתי לגני
שם ולד"ה מים רבים תשיג רפ"ג (סה"מ מלוקט
ח"א), וראה ביאר סיבת החילוק בין ע"ז ושיתוף
בדרושים הנ"ל.

(57) ישעי' סא, ה.

(58) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 285 ואילך.

וישב – י"ט כסלו

י"ט כסלו איז דער טאג וואס חופשה ניתנה לו — צום אלטן רבי'ן, און דער יום הגאולה פון תורת החסידות, כידוע ומפורסם: דאקעגן אין דער פרשה רעדט זיך וועגן תחילת סיבת ירידת ישראל למצרים⁶, אנהויבנדיק פון דעם וואס יעקב אבינו האט געשיקט יוסף'ן מעמק חברון⁷ און די ווייטערדיקע מאורעות, ביז צו יוסף'ס מכירה און הורדה למצרים⁸ וואס האט דערפירט צו הוריד לאבינו יעקב למצרים כו'⁹ [בלשון המדרש¹⁰, וואס ברענגט דעם משל: לפרה שהיו מושכין אותה למקולין ולא היתה נמשכת מה עשו לה משכו את בנה לפני והיתה מהלכת אחרי על כרחא שלא בטובתה כך הי' יעקב אבינו ראוי לירד למצרים בשלשלאות וב- קולרין אמר הקב"ה בני בכורי ואני מורידו בבזיון כו' אלא הריני מושך את בנו לפניו והוא יורד אחרי ע"כ שלא בטובתו¹¹].

ב. ויש לבאר דעם קשר ושייכות ביניהם ע"פ הידוע, אז גלות מצרים איז

א. ס'איז ידוע וואס דער שליח שרייבט בפרשתנו אז אלע מועדי השנה האבן א שייכות בעניניהם צו די פרשיות התורה וואס ווערן געלייענט אין די זמנים אין וועלכע די מועדים זיינען חל, כולל אויך די מועדים וועלכע האבן זיך אנגעהויבן פיל זמן לאחר שניתנו הפרשיות,

איז פארשטאנדיק בנוגע דעם מועד¹² פון י"ט כסלו, וואס איז חל הייאר (וברוב השנים¹³) אין דער וואך פון פרשת וישב, אז דער תוכן פון דעם י"ט איז פאר- בונדן און מרומז אין פרשת וישב.

בהשקפה ראשונה אבער איז ניט נאך געפינט מען ניט אז דער תוכן הפרשה זאל האבן א שייכות צום ענין פון י"ט כסלו, נאך אדרבה, לכאורה איז די פרשה בתוכן הפכי פון י"ט כסלו:

(1) חלק תושבי'ך בריש פרשתנו.

(2) כ"ה לשון אדה"ז — לקוטי דבורים ח"א יט, ב"י. ובלשון כ"ק מו"ח אדמ"ר (במכתב שנעתק בהקדמה להיום יום. בהקדמה לחוברת י"ט כסלו) — חג החגים (נתבאר בלקריש ח"ה ע' 436 ואילך. לקמן ע' 385 ואילך).

(3) מלבד ב"י קביעות (אחת (זח"ג) בשנה מעוברת וא' (זח"א) בשנה פשוטה) שחל בשבת פ' וישלח. ולהעיר שגם א', הרי: א' בזמן תפלת המנחה (זמן הודעת (נתינת) הגאולה) קורין פ' וישב. (ב' יום א' פ' וישב הוא כ' כסלו דאז היתה הגאולה בפועל (ראה קיצורים והערות לתניא ע' קכא. ובכ"מ).

(4) וכן ה' בשנת הגאולה — תקניט, והגאולה היתה (ביום ג) פ' וישב כמ"ש אדה"ז באגרתו הידועה (נדפסה באגרות קודש אדמ"ר הזקן סי' לח).

(5) להעיר מקיצורים והערות שם ע' קכ"קא (בנוגע לשנת תקני"ח).

(6) לשון רש"י סוטה יא, רע"א ד"ה וישלחו מעמק חברון. ביוסף משתעי קרא כששלחו יעקב אצל אחיו והוא תחילת כו'. וראה פרש"י ריש פרשתנו לו, ב: אלה תולדות יעקב... סיבה ראשונה יוסף בן שבע עשרה וגו' ע"ז נתגלגלו וירדו למצרים. — ונמצא דלפי פשוטו של מקרא מתחילת הפרשה מספרת התורה הסיבות לירידה למצרים.

(7) פרשתנו לו, יד. וראה פרש"י שם. וראה זהר פרשתנו פסד, רע"א.

(8) שם, כח. שם, לו. לט, א.

(9) ב"ר פפ"י, ב.

(10) ראה ביאור מדרש הגל במאמרי אדה"ז — פרשיות (ח"א) ע' רה ואילך.

(*) ראה לקושי ח"ה ע' 172 ואילך בביאור לשון אדה"ז. מועד תמיד.